

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

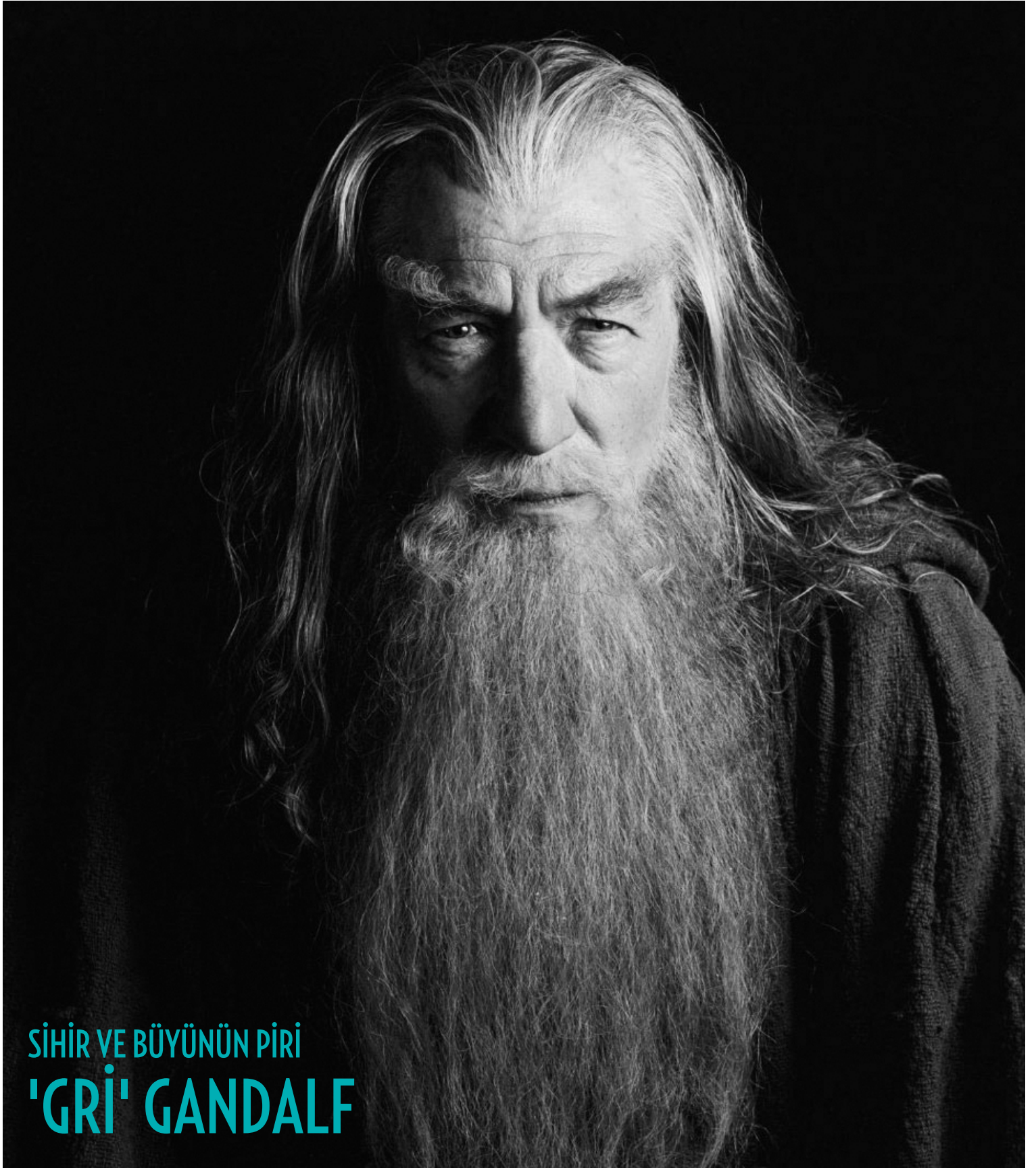
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SIHİR VE BÜYÜNÜN PİRİ
'GRI' GANDALF

ADALET PEŞİNDE

JAMIE FOXX

GERARD BUTLER

LAW
ABIDING
CITIZEN

PARMAKLIKLAR ARKASINDAKİ BİR KATİL
NASIL DÜRDÜRÜLÜR?

Şimdi **DVD** ve **VCD** 'de

FIDA
FILM

tiglon

ELİNE SİLAHI ALAN BATIYA, DOĞUYA KOŞSUN!

SAVAŞIN İNSANLARI NE HALE GETİRDİĞİNİ SON DERECE 'YALIN' BİR ŞEKİLDE GÖSTEREN BİR FİLM GİRDİ BU hafta gösterime: Sırbistan semalarından gelen "Sıradan İnsanlar". Katletmenin 'legalleştirildiği' savaşın 'vicdan'dan arınmış resmini önümüze koyan bu film, Türkiye'de de uzun yıllardır yaşanan 'kıyım'ı hatırlattı, üzdü, yıprattı bizleri.

Öte yandan her fırsatta dile getirdiğimiz 'savaş karşıtı' söylemimizi baltalarcasına yazılmış bir yazıyla karşı karşıya kaldık geçen hafta içinde. Hürriyet Gazetesi sinema yazarı Ömür Gedik, 13 Temmuz 2010 tarihli yazısında, 'insan hakları ihlalleri olduğu' gerekçesiyle Kuzey Kıbrıs'a gitmeme kararı alan Jennifer Lopez'i protesto etmek için yola çıkıp 'eline silahı alıp batıya, doğuya koşmak'tan bahsediyor. İşin özü, savaş karşıtlığına minik bir parantez açma gereği bile duymadan 'barut'u temel çözüm olarak sunuyor. Gedik, insanlık tarihini yerle bir eden, ayrımcılığı güçlendiren, bütün gelişmelerin önünü tıkayan, ekonomik krizlere yol açan, giderek 'insan olma'yı unutturan bir kavrama sığmıyor. Barışa şans vermekten, kardeşlikten, eşitlikten, çözüme yönelik sosyoekonomik projelerden söz etmiyor. Daha da kötüsü, "Rumlar böyle yapıyorsa biz de şöyle yapalım" diyerek 'dişe diş, göze göz' adaletini savunuyor. Bir yanlışın başka bir yanlış

düzelttiği nerede görülmüş! Bizim bildiğimiz, "Dört yanlış bir doğruyu götürür!"

Bir yazarın kendini böylesi bir noktaya taşımasının özrünün olmadığını düşünüyoruz. Kelimeleri özenle seçmesi gereken kalemlerin, kitleleri provoke etmesi muhtemel bu türden yazılardan uzak durması ne kadar 'zor' olabilir ki! Ne yazık ki Türkiye'de köşe yazarlığı, buna benzer 'popülist' söylemlerle, kışkırtıcı makalelerle, düşünce evreni sınırlı manevralarla yapılıyor. İnsanoğlunun en ayırıcı özelliği olan 'düşünme' aşamasını atlayıp yazılar döşenmek, sonra bunları belki hiç okumayıp ne yazdığını bilmemek, giderek standartlaşan bir duruma dönüşüyor.

Ülkemiz insanının kronikleşen 'hafızasızlık'ını da ekleyince, geçmişte ne söylediğin ya da yaptığın önemsizleşiyor. Varsa yoksa bugün! Toplumun hassasiyetlerini kaşıyıp okurları kışkırtarak günü kurtarmak geçer akçe belli ki, geçmişten ders alıp gelecek nesillere kulvar açmaya çalışmak gibi bir 'bakış açısı'nın hükmü yok!

Biz Arka Pencere ekibi, etnik ve dinsel ayrımcılığın zirvelerde gezindiği, 'vurup kırma'nın çözüm olarak sunulduğu bugünlerde Ömür Gedik gibi yazarların çok daha 'dikkatli' makaleler yazmasını bekliyoruz, haklı olarak! Evet, savaş bir gerçeklik ama kaçınılmaz değil!

GİZLİ TEŞKİLAT

(NORTH BY NORTHWEST, 1959)

YAYIN KURULU: CEM ALTINSARAY cemirique@yahoo.com BİLGEHAN ARAS bilgehanaras76@gmail.com KEMAL EKİN AYSEL kemalaysel@gmail.com

BURAK GÖRAL burgoral@yahoo.com MURAT ÖZER cinemozer@gmail.com BURÇİN S. YALÇIN burcycalc@hotmail.com

GÖRSEL YÖNETMEN: BİLGEHAN ARAS **LOGO TASARIM:** ERKUT TERLİKSİZ **HTML UYGULAMA:** BAŞAR UĞUR

KATKIDA BULUNANLAR: TUNCA ARSLAN, OKAN ARPAÇ, FERHAT NEPTÜN, İLHAN YURTSEVER, EMEL GÖRAL, FİLİZ ÖRGEN, MÜZEYYEN BEDEL YALÇIN

www.arkapencere.com

6 ÇOK BİLEN ADAM

Haftanın eleştirileri: Sihirbazın Çırağı, Sıradan İnsanlar, B Planı.

13 KAPRI YILDIZI

Arka Pencere yazarlarının film değerlendirme yıldızları.
Beş üzerinden, buçuksuz.

14 TRENDEKİ YABANCI

Baba-oğul ilişkisine sinematik bir bakış atan David Gilmour imzalı
"Film Kulübü" adlı romanı hararetle tavsiye ediyoruz.

16 ÖLÜM KARARI

Sinema tarihine damgasını vurmuş 11 sihirbaz ve büyücü...

20 AŞKTAN DA ÜSTÜN

Coen kardeşlerin 'çok özel' şaheserlerinden biri: Barton Fink.

22 ESRAR PERDESİ

Steven Soderbergh imzalı iki bölümlük devasa film
"Che" hakkında kapsamlı bir analize hazır olun!

28 GİZLİ AJAN

1928'den gelen bir sessiz sinema klasığı: Deniz Şeytanları.

30 AİLE OYUNU

DVD eleştirileri: İkinci Nefes,
Bellissima, Ay, Bornova Bornova, Yenilmez.

34 SAPIK

Film sapıkları için sinemanın incik cıncığı: Somewhere, Arizona Junior,
Dracula'nın gelinleri, Josef von Sternberg, Tayfun Pirselimoglu ve Saç.

SIHİRBAZIN ÇIRAĞI

ORJİNAL ADI The Sorcerer's

Apprentice

YÖNETMEN Jon Turteltaub

OYUNCULAR Nicolas Cage,

Jay Baruchel, Alfred Molina,

Teresa Palmer

YAPIM 2010 ABD

SÜRE 100 dk.

ÜNİVERSİTEDE PSİKOLOJİ BÖLÜMÜNÜ BAŞARIYLA BİTİREN JERRY BRUCKHEIMER ve oda arkadaşı Don Simpson film yapmayı bir 'iş', bir 'ticaret' olarak tanımlayan tipik Hollywood yapımcısı etiketini sonuna kadar hak ettikleri filmler yaptılar yıllarca. Simpson uyuşturucuya kurban gitmeden önce bir nebze nitelikli işlere de imza attılar aslında. Paul Schrader'in "Amerikan Jigolo"s'u, Michael Mann'in "Thief"i ya da Adrian Lyne'in kült de sayılabilecek filmi "Flashdance" gibi...

Tabii ikilinin "Sosyete Polisi" (Beverly Hills Cop) ve "Top Gun" başarıları bu 'nitelik' mevzusunun da giderek daha aşağılara inişinin başlangıçlarını oluşturmadı değil. İdealler daha çok para kazanmaya odaklandı. Ama can arkadaşının ölümünden sonra Bruckheimer, işi tamamen ticarete döktü. Hızlı arabalar, güzel kadınlar, kameranın fır döndüğü, Tony Scott'lı, Michael Bay'li, Nicolas Cage'li filmler birbirini takip etti.

Bruckheimer paranın kokusunu iyi alan bir yapımcı oldu hep. Uzun zamandır pilot filmi yapılmıyorken "Top Gun"ı yaptı, hedefi vurdu. Korsan filmi yoktu "Karayip Korsanları"nı yaptı, yine vurdu... Angelina Jolie'yi ve lüks arabaları bir de Nicolas Cage'i bir araya getirdi, bingo. Bildiğin aşk üçgenini yine uzun zamandır kimsenin el atmadığı Pearl Harbour baskınına bağladı, tombala! Kalabalık kadrolu şık çekilmiş aksiyon filmleri yaptı, hiçbirini batmadı. Kaldı ki bunlardan "Kaya" (The Rock) enikonu iyi bir film sayılır.

"Eleştirimlere film yapsaydım, bugün belki Hollywood'da küçük bir stüdyo dairesinde yaşıyor olurum" diye buyuran Bruckheimer, Türkiye'de olsa Sinan Çetin olurdu gibi bir izlenim bırakmaktadır... (Bu galiba Sinan Çetin'e iltifat oldu istemeden)

Bruckheimer'in -iyi ve en kötü performansları kariyerinde bir arada tutmayı başaran ender aktörlerden- Nicolas Cage ile yedinci filmi; bir tane düzgün filmi bulunmayan

yönetmen Jon Turteltaub ile de üçüncü filmi "Sihirbazın Çırağı". Tam altı kişi tarafından yazılmış 'kolaycı' senaryosuyla Bruckheimer için bile duble bir 'geri adım'. Bu sihir olayları yıllardır bilumum Harry Potter filmleri, onun Percy Jackson gibi türevleriyle ve çeşitli çocuk romanı uyarlamalarıyla yeterince eskitilmişti. Hikaye ise daha isminden başlayarak kaynağını saklamaya bile tenezzül etmeden yazılmış.

1940 yapımı büyük Disney klasiği "Fantasia"nın içinde Mickey'nin başrolde olduğu bir bölüm vardır. Büyücü Merlin'in çırağı Mickey, onun etrafta olmadığı bir zamanda büyü kitabını karıştırıp yaptığı büyülerle Merlin'in evini temizleyeceğim derken büsbütün mahveder. Fransız asıllı kompozitör Paul Dukas'ın aynı adlı eserinden ilham alan bu bölüm "Fantasia"nın da en zevkle izlenen bölümüdür.

Oradaki yaklaşık 15 dakikalık animasyon hikayenin kaynak alınarak, biraz "The Karate Kid", biraz Jet Li ve Jackie Chan'i bir araya getirmesinin dışında bir özelliği olamayan "Yasak Krallık", biraz da 'mantığa ters ama işte bu adam seçilmiş kişi' klişesi mikserle konmuş, ortaya çıka çıka bu film çıkmış.

"Sihirbazın Çırağı" biter bitmez unutulmuş bir film. Bırakın fragmanı, daha afişinde bütün konuyu hatta finalini bile görmek mümkün. Nicolas Cage'in canlandırdığı Balthazar, büyücü Merlin'in üç neferinden biridir, kötü olan 'üçün biri' Horvath (Alfred Molina) tıpkı Balthazar gibi ekibin dışısı Veronica'ya (Monica Bellucci) aşiktir. Ama Veronica'nın seçimi Balthazar'dan yana olduğu için Horvath karanlık tarafa geçmiştir. Sonuçta bu iki büyücü bir şekilde Merlin'le aynı kana sahip seçilmiş kişi olan, bizde kısaca 'inek öğrenci' diye tabir edilen 20 yaşında bir çocuğun peşine düşer. Bu seçilmiş kişinin (chosen one) tabii ki dünyayı kurtarmasının yanında etkilemesi gereken bir Amerikan sarışını da vardır.

Yüzyıllar önce üretilmiş bu halk efsaneleri, destanlar, mitler ergen gençlerin fantezilerine dönüşüyor ya, en çok buna bozuluyor insan.

Jerry Bruckheimer'in kaynakları tükeniyor mu yoksa? Geçen haftalardaki "Pers Prensi" video oyunundan çıktı, "Sihirbazın Çırağı" da 1940 yapımı Disney filmi "Fantasia"dan.

Yüzyıllar önce
üretilmiş bu halk
efsaneleri, destanlar,
mitler bu tip filmlerle
ergen gençlerin
fantezilerine
dönüşüyor ya, en çok
buna bozuluyor insan.

Nitekim "Sihirbazın Çırağı"nın en başarılı sahnesi ta 1940 yılında yapılmış olan "Fantasia"daki orijinal bölüm "The Sorcerer's Apprentice"ın neredeyse birebir çekildiği sahne. Gerisi bildik Jerry Bruckheimer filmi. Tabii ki görsel efektler konusunda diyebilecek bir şey yok. Çin Mahallesi'nde geçen ejderhali sahne teknik anlamda çok başarılı. Ayna oyunlarının gerçekleştirildiği bir iki sahne ise başka bir Disney klasiği 1936 yapımı kısa animasyon "Thru The Mirror"ı hatırlatıyor doğrusu. İzlediğinizde 'aaa ne güzel fikir' demeyin sakın! Yapılmışı var anlayacağınız!

Karakterlerin ve durumların sık sık "Star Wars"u hatırlattığı, Nicolas Cage'in Van Helsing ve Indiana Jones karışımı bir edayla dolanması, "Yüzüklerin Efendisi"nden beslenen, "Karate Kid" modeli genç aşıkları barındıran,

"Transformers"ı andıran hikaye omurgasıyla, "Sihirbazın Çırağı"nda 'yeni' hiçbir şey yok. Filmin finalinde kötülüğün uydu antenlerini kullanarak gelmeye çalışması ve Wall Street'in önündeki o meşhur boğa heykelinin canlanıp Nicolas Cage'e saldırmasının altında ise teknoloji ve kapitalizme karşı verilen bir mücadelenin izlerini aramamız gerekir mi acaba? Bu adamlar beslendikleri kaba tuvaletlerini yapıyor olabilirler mi? Ya da hiç öyle bir şey yok, sadece bilinçaltılarının onlara küçük bir oyunu da olabilir bu. Ama bak işte Sinan Çetin daha tutarlı olup istemeden bile olsa bunu yapmazdı! (Hay Allah gene iltifat ettim galiba...) [2]

Çırak Dave rolünde "Tropik Fırtına"da izlediğimiz Jay Baruchel zaman zaman komik ve 'inandırıcı' performanslar gösteriyor.

Elinizde Monica Bellucci var ve birkaç sahnede figüran gibi kullanıyorsunuz! Tipik Amerikan bakışı işte!

DENNIS HOPPER ve YENİ HOLLYWOOD'UN ASİLERİ

**EASY RIDER, GECEYARISI KOVBOYU, BONNIE ve CLYDE,
THE GRADUATE, BUTCH CASSIDY ve SUNDANCE KID...**

altyazı
AYLIK SINEMA DERGİSİ
DOĞALCI UNİVERSİTESİ MİLLÎ ALAN FİLM MERKEZİ

YAZ SAYISI BAYİLERDE

SIRADAN İNSANLAR

ESKİ YUGOSLAVYA’NIN DAĞILIP PARÇALANMASIYLA YAŞANAN ‘kardeş savaşı’nın trajik yansımalarını basın-yayın mecralarında sıkça görmüştük. Bunu sinema sanatına malzeme yapan kimi filmleri de dağarcığımıza kattık, iyisiyle kötüsüyle. Ama genç Sırp yönetmen Vladimir Perisic’in bol ödüllü ilk filmi “Sıradan İnsanlar”, gördüğümüz onca şeyi arka plana atan ‘yalın gerçekçi’ yapısıyla bizleri dumura uğrattı bir kez daha. Bu konuda her şey yapılmıştır diye düşünürken karşımıza çıkan bu ‘küçük’ çalışma, ‘büyük cümleler’ kurmaktan özenle kaçınarak ‘büyük’ olmayı başarıyor. Beyazperdede önümüzden geçen 80 dakikalık görüntüleri 80 yıl düşünmeye itiyor bizi de.

Bir grup asker (bir tim), sabahın köründe bir ‘görev’ için yola çıkıyorlar. Gittikleri ‘ıssız’ yerde bir süre bekliyorlar, ne olacağını bilmeden. Sadece başlarındaki subayın bilgisi var görev hakkında. Bir araç yaklaşıyor bulundukları yere, içinden ‘sıradan insanlar’ çıkıyor. Bu noktada askerlerin bir ‘idam mangası’ oluşturduklarını öğreniyoruz. Gelen insanları sıraya dizip kurşunluyorlar. Sonra yeni bir bekleme süreci. Sonra bir başka grup, bir başka idam... Ve gün boyunca devam ediyor bu ‘görev’. Sonrasında geldikleri gibi birtiklerine geri dönüyor askerler...

“Sıradan İnsanlar”, derdini net bir şekilde anlatmayı tercih ediyor, dolandırmadan, gereksiz ayrıntılara girmeden. Gücünü de bundan alıyor, ‘dürüst’ davranmasının getirdiği ödülle taçlanıyor. Sıfır müzik kullanımıyla bu tavrını kuvvetlendiren yapım, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bu bölgede de ‘sıradanlaşan katliam’ın resmini gösteriyor seyirciye. ‘Yargısız infaz’ olduğu apaçık olan eylemin ‘duygudan yoksun’ yalınlığını tüm çarpıcılığıyla önümüze getiriyor.

Hikayede ‘vicdan’ı temsil eden (ya da etmeye çalışan) yalnızca bir karakter var. Askerlerden biri, ilk infazda ‘yapamayacağını’ söylüyor ama giderek içinde bulunduğu ‘toplu isteri’den nasibini alıyor ve diğerlerinden daha ‘profesyonel’ oluyor ‘iş’inde. ‘Düşünme’ yetileri tamamen

körelmiş (köreltilmiş) askerler, ‘düşman’ kavramıyla yıkanan beyinlerinden sızan ‘nefret’i yansıtıyorlar bir bakıma. Karşılarındaki ‘sıradan insanlar’ın suçlu olup olmadıkları, yargılanıp yargılanmadıkları ve de en önemlisi bundan sonra nefes alıp vermeyecekleri ilgilendirmiyor onları. Bütün savaşların, katliamların, infazların, cinayetlerin ardında yatan ‘duygusuzluk’ kavramı teslim alıyor onların ruhlarını.

İşini iyi bilen subay da askerlerin ruh hallerini şansa bırakmıyor. Herhangi bir ‘risk’e karşılık alkole boğuyor onları, beyinlerini iyice uyuşturuyor, derinlere gizlenmiş ‘vicdan’larının açığa çıkmasını önüyor böylece. Aslında askerlerin görüntüsü, bir tür ‘savaş oyunu’ içinde olduklarını hissettirmiyor bizlere. Verilen ‘görev’i bir an önce bitirip gitmekten başka düşünceleri yok gibi, varoluşlarının en ‘ilkel’ haliyle tamamlıyorlar resmi. Düşmanı ‘öteki’ olanla tarif eden ilkel çağ insanının (ki bugün de bu türden ilkeliliklerle boğuşuyoruz) düşünce yapısının hükmü sürüyor bu infaz mangasında.

Vladimir Perisic, belki sonraki filmleriyle Avrupa sinemasının tozunu attıracak bir yönetmen olamayacak, ama ilk filmiyle her daim hatırlanacak bir isim olacak. Yönetmenliğiyle ‘olağanüstü’ bir iş çıkarmış olmasa da yıllanmış bir ‘lanet’i yüzümüze defalarca çarpan filmiyle travmatik bir etki yarattığı (yaratmaya devam edeceği) kuşkusuz. Çeşitli kılıflar uydurarak ‘etnik temizlik’ kavramını gündeminden hiç düşürmeyen insanoğlunu da lanetliyor bu çalışmasıyla, gizlenen ‘öldürme sevdası’nın ipuçlarını takip ederek boğuyor bizleri Perisic.

Ve başta da söylediğimiz gibi, olanca yalınlığıyla gittikçe güçleniyor “Sıradan İnsanlar”. Tüm bu yalınlığının altındaki ‘yargı’yı ise seyirciye bırakıyor, onlara gösterdiği ‘tepkisizlik’e ‘tepkisiz’ kalamayacaklarını hissettiriyor.

Düşman yaratma konusunda uzmanlaşmış olan biz insanların ‘gerçek yüzü’nü gösteriyor bu film.

Filmin ‘hiçbir şey olmuyor’ gibi görünen yapısı, kendinizi kaptırmazsanız bir süre sonra ‘sıkıcı’ gelebilir.

ORİJİNAL ADI Ordinary People
YÖNETMEN Vladimir Perisic
OYUNCULAR Relja Popovic,
Boris Isakovic, Miroslav Stevanovic
YAPIM 2009 Sırbistan-Fransa-
İsveç-Hollanda
SÜRE 80 dk.

Vladimir Perisic, belki sonraki filmleriyle Avrupa sinemasının tozunu attıracak bir yönetmen olamayacak, ama ilk filmiyle her daim hatırlanacak.

B PLANI

ORJİNAL ADI The Back-up Plan

YÖNETMEN Alan Poul

OYUNCULAR Jennifer Lopez,
Alex O'Loughlin, Michaela Watkins

YAPIM 2010 ABD

SÜRE 106 dk.

Tamam, Jennifer Lopez, poposuyla dalga geçecek kadar kendisiyle barışık ama bize bu yetmiyor!

DÖRT YILLIK BİR ARADAN SONRA J-LO SİNEMAYA DÖNE DÖNE BÖYLE BİR romantik komediyle dönebildi: Hastanede suni dölleme işlemini yaptırdığı gün, Zoe hayatının erkeğine rastlıyor. Adamın adı Stan. Pazarda peynir satarak hayatını kazanıyor. Birkaç gün sonra uyguladığı hamilelik testi pozitif çıkınca, Zoe yeni sevgilisine gebeliğinden nasıl bahsedeceğini bilemiyor. Ve olaylar gelişiyor...

Tüm film Stan'in bu hamileliğin, daha doğrusu bu çocukların (evet, Zoe ikiz bekliyor!) yaratacağı psikolojik baskının üstesinden gelip gelemeyeceği üzerine kurulu. Vasat romantik komedilerin makus talihi bu filme de ilk anda sirayet ediyor: Zoe ve Stan alabildiğine sıkıcı bir çift oluyorlar! Filmin senaryo yazarı Kate Angelo ve ilk filmiyle yönetmen Alan Poul da bunun farkında olmalı ki, yan karakterleri mümkün olduğunca muzip kılmaya çalışmışlar. Zoe'nin 'hayli doğal' doktoru, yıllardır nişanlısına "Evet" dememiş büyükannesi, dört çocuklu kankası, Stan'in parktaki 'akıl hocası'

ve tüm o Bekar Anneler Grubu hep bu uğurda serpiştirilmiş tohumlar. Tutuk başlayan film, bunlar bir nebze serpildikçe lezzet kazanıyor. En azından filmi izlerken B planınız onlara odaklanmak olabilir.

J-Lo'nun hamileliğinin ileri bir aşamasında aşırı kiloluyken Stan'e "Benim popom eskiden bu kadar çirkin değildi" esprisini patlatması gibi bir iki 'ince' dokunuş ve Bekar Anneler Grubu'ndan Lori'nin (Maribeth Monroe) suda yaptığı doğum gibi kaba mizah barındıran bir iki sahne dışında, bu filmle gönül birliği kurmak için başkaca bir sebep de bulmak zor maalesef.

Lafı şu ayrıntıyla bağlayalım: Bir film kapanış jeneriğine çekim hatalarını koymuşsa ve o çekim hatalarıyla bile eğlendirmekten uzaksa, o filmnden zaten çok hayır beklememek en iyisi.

 Bu tip filmlerde 'esas kızın kankası' sizi bir süre oylar. Michaela Watkins burada verilen görevi başarıyla ifa ediyor.

 Formda vücuduna rağmen, Avustralyalı Alex O'Loughlin, Hollywood'un aradığı 'o tip' jönlerden değil!

B PLANI

SIRADAN İNSANLAR

SİHİRBAZIN ÇIRAĞI

ALACAKARANLIK EFSANESİ: TUTULMA

	CEM ALTINSARAY	BİLGEHAN ARAS	TUNCA ARSLAN	KEMAL EKİN AYSEL	BURAK GÖRAL	MURAT ÖZER	BURÇİN S. YALÇIN
B PLANI					★	★	★★
SIRADAN İNSANLAR						★★★★	
SİHİRBAZIN ÇIRAĞI					★★	★★	
ALACAKARANLIK EFSANESİ: TUTULMA					★★		★★
BÜYÜK HATA				★★★★	★★★★	★★	★★★★
DECCAL	★★★★	★★	★★★★	★★		★★★★	★★★★
ELVEDA			★★★★		★★★★	★★★★	★★★★
GECE VE GÜNDÜZ		★★			★★★★	★★	★★★★
GEZEĞEN 51					★★	★★	
İLAHLARIN AŞKI				★★★★			
MÜŞTERİ				★★	★★★★	★★★★	
NANNY McPHEE: BÜYÜK PATLAMA				★★★★			
OYUNCAK HİKAYESİ 3		☆☆☆☆☆			☆☆☆☆☆	★★★★	
ÖLÜM ZİLİ						★	
ÖRNEK AİLE					★★★★	★★	★★★★
PARİS'TEN SEVGİLERLE		★		★★		★	★★
SEX AND THE CITY 2		★				★	★
SON ŞARKI							★★★★
ŞÜPHE					★	★	
YUVA					★★★★	★★★★	★★
AY				★★★★		★★★★	★★★★
BELLISSIMA	★★★★		★★★★		★★★★	★★★★	
BORNOVA BORNOVA	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
İKİNCİ NEFES					★★★★	★★★★	
YENİLMEZ				★★★★	★★★★	★★★★	★★★★

TRENDEKİ YABANCI

(STRANGERS ON A TRAIN, 1951)

TUNCA ARSLAN

tuncaarslan@yahoo.com

BABA, OĞUL VE KUTSAL SİNEMA

David Gilmour imzalı "Film Kulübü", okula devam etmek istemeyen bir oğul ve ona filmler aracılığıyla eğitim verip hayata hazırlamak isteyen eleştirmen babanın ilişkilerini anlatan, çok hoş bir kitap.

GENÇLİK, BABA-OĞUL İLİŞKİSİ, OKUL, EĞİTİM, FİLMLER VE AŞK ÜZERİNE TEK KELİMEYLE MÜKEMMEL BİR KİTAP "FİLM Kulübü". Kanadalı yazar ve eski film eleştirmeni, künyesinde Toronto Film Festivali için de çalıştığı yazan David Gilmour, son derece yalın bir temaya dayanarak, anladığım kadarıyla kendi yaşamından da izler taşıyan harika bir roman kaleme almış. Kısa süre önce Dost Körpe'nin çevirisiyle Domingo Yayınları'ndan çıkan 223 sayfalık kitabın kapağındaki iki spot her şeyi anlatıyor aslında: "Okul yok, iş yok, sorumluluk yok. Sadece haftada üç film izlenecek"... Ve "Bir baba, oğlu ve oğlunun reddedemeyeceği bir eğitimi."

Evet, bu iki cümle yeterince kışkırtıcı ve her sinemaseverin, sinemacının, sinema yazarının kayıtsız kalamayacağı şeyler vaat ediyor ama doğrusunu söylemek gerekirse kitap hakkında söyleyeceklerimi ve övgülerimi bu kadar kısa kesmek niyetinde değilim.

Lise öğrencisi oğlunun, okulu ve dersleri pek takmadığını öğrenen, delikanlının genel olarak mutsuz olduğunu fark eden bir baba, "Okula gitmeyi isteyip istemediğine karar vermeni istiyorum" der ve "İstemiyorum" yanıtını aldıktan sonra ilginç bir teklifte bulunur... Oğlu Jesse hiçbir şey yapmayacak, hiçbir sorumluluk almayacak, yalnızca uyuşturucu kullanmamak koşuluyla tamamen kafasına göre takılacak ama evdeki videodan babasıyla birlikte haftada üç film seyredecektir. Babası, ona filmler aracılığıyla eğitim vermeyi, hayatı ve kendisini tanımasına beyazperde öyküleriyle yardımcı olma teklifinde bulunur, Jesse de kabul eder.

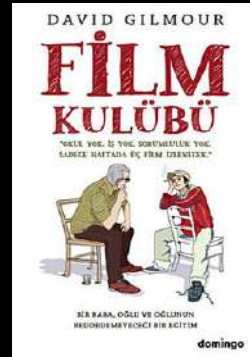
Ara sıra film eleştirileri yazan ve şanslı yaver gittiğinde televizyon kanallarına film programları yapan baba, "Filmleri ben seçeceğim. Alacağın tek eğitim bu olacak" der, anne-babası ayrılmış, sevgilisiyle sorunlar yaşayan, tıpkı babası gibi cebinde

fazla parası olmayan ergen Jesse'nin ilk seyrettiği film, Truffaut'un "400 Darbe"si (Les quatre cents coups) olur. Baba, filmler, oyuncular ve yönetmenler hakkında bilgiler verir, bazı sahnelere dikkat çeker, sonrasında da film hakkında kısa tartışmalar yaparlar.

Genç adam, bir yandan pazarlamacılık ya da bulaşıkçılık gibi önemsiz işlerde çalışmaya başlar... Yeni bir sevgilisi olmuştur ama kızlarla duygusal sorunları devam eder... Ve birkaç arkadaşıyla birlikte kurduğu grupta solistliğe de soyunur. Baba-oğul, "Amerikalılar" dan (Glengarry Glen Ross) "Beter Böcek" e (Beetle Juice), "Annie Hall" dan "Derin Uykuya" (The Big Sleep), "Jackie Brown" dan "Bisiklet Hırsızları" na (Ladri Di Bicicletta), "Chunking Ekspresi"nden (Chung Hing Sam Lam) "Léon" a ve "Kahraman Şerif"ten (High Noon) "Lolita" ya kadar, büyük çoğunluğu Amerikan sinemasından olmak üzere, değişik türlerden bir sürü film seyrederek...

David Gilmour, tam 121 filminden söz ediyor romanında ve Jesse'de oluşan sinema birikimini, çok hoş bir dille anlatıyor. Aslında "Film Kulübü"nün çoğu sayfasında okura belirgin bir hüznün çöküyor... Oğluna destek olmaya ve onu uyuşturucudan uzak tutmaya çalışan, çok fazla 'çaresi' de olmayan baba ile geleceği belirsiz, hüznü oğlunun ilişkileri, Amerikan yaşam tarzı içinde çarpıcı bir duygusal gerçekçilikle aktarılıyor. ("Jesse'nin dindirilemez ıstırapıyla yüzleşmeye hazır olup olmadığını merak ediyordum.") Ama elbette romanın ana çerçevesi, birlikte seyredilen filmlerin dünyasıyla çiziliyor ki bu açıdan "Film Kulübü", ilginç, sempatik, öğretici bir antoloji ve rehber katalog kıvamını tutturuyor.

Verdiği eğitime, şakayla karışık, "En

azından Michael Curtiz'in belki üzücü son tutmaz diye 'Kazablanka'ya iki ayrı son çektiği biliniyor. Bu bilgi dünyada mutlaka işine yarar. Oğlumu dünyaya donanımsız gönderdiğim söylenemez" diyerek yaklaşan David Gilmour'un üzerinde önemli durduğu filmlerden biri, Jesse'nin ruh haline çok uygun düşen Wong Kar-Wai filmi "Chunking Ekspresi". Hatta

oğlunun sonradan bu filmi bir kez daha seyrettiğini anlıyor: "Jesse'nin yatağının yanındaki sehpa 'Chunking Ekspresi'ni bıraktığını fark ettim; artık bu filme ihtiyacı yok; ondan gerekeni aldı ve filmi geride, deri döken bir yılan misali bıraktı."

Çok hoşuma giden bir alıntı daha yapayım kitaptan... Robert Mitchum şöyle demiş: "Benimle diğer aktörler arasındaki fark, benim hapishanede daha çok zaman geçirmiş olmamdır."

Ebeveynler ve çocuklar ile yedinci sanat arasında benzersiz bir bağ kuran "Film Kulübü", ister yetişkin olsun ister ergen, bu türden 'eğitim listelerini' çoğaltma önerisinde de bulunuyor. Kitapta söz edilen 121 filmin çok daha çeşitlendirilmesi, değişik ülke sinemalarından örneklerin de katılması mümkün. Kendi adıma, örneğin "Dünyanın Tüm Sabahları"nın (Tous les Matins Du Monde), "Oniki Öfkeli Adam"ın (12 Angry Men), "Kapanmayan Dosya"nın (JFK), "Geceyarısı Kovboyu"nun (Midnight Cowboy), "Son İmparator"un (The Last Emperor), birkaç Kieslowski [en azından "Aşk Üzerine Küçük Bir Film" (Krótki Film O Milosci)], birkaç Pasolini ve başta "Tatlı Emma, Sevgili Böbe" (Édes Emma, Drága Böbe - Vázlatok, Aktok) olmak üzere bir iki Szabó filminin de bulunduğu özel bir program hazırlamaya başladım bile.

Haftaya görüşmek üzere. Sinema salonunu en son siz terk edin!

BÜYÜLÜ PERDENİN UNUTULMAZ 11 BÜYÜCÜSÜ

Sinemanın keşfi, en büyük sihirbazlık belki. Bu sihrin içine sık sık sihirbazların girmemesi düşünülemezdi. Gösterime giren "Sihirbazın Çırağı" vesilesiyle hemen hafızaları mıcıklamaya başlıyoruz ve beyazperdenin unutulmaz 11 büyücüsünü sıralıyoruz.

G ERÇEK HAYATTA, İLLÜZYON DIŞINDA ŞİMDİLİK İMKANSIZ OLSA DA, HANGİMİZ BİR BURUN HAREKETİYLE TATLI CADİ

Samantha gibi her işi sihirle halledebilmeyi hayal etmedik? Veya bizde 1975'te yayına başlayan "Sihirbaz" (The Magician) dizisindeki Anthony Blake'e içten içe nasıl da özendik. Bugüne dek televizyonda olsun, sinemada olsun kim bilir kaç sihirbaza, büyücüye rastladık. Başta Merlin, Mandrake, David Copperfield olmak üzere kaçının adını ezberimize aldık... 1990'larda TV'de rüzgar gibi esen "Sabrina"daki genç cadı, bir süre sonra yerli dizi "Selena"ya hatta "Sihirli Annem"e sebep olurken, eski dizilerden "Tatlı Cadı"nın (Bewitched) da ilk kez 1975'te sinemamıza ilham verdiğini biliyoruz. Şimdi gelin bir abrakadabrayla geçmişe gidelim ve sinemanın en ünlü sihirbazlarını ve büyücülerini hatırlayalım.

1 GANDALF (YÜZÜKLERİN EFENDİSİ / THE LORD OF THE RINGS, 2001-03)

Sinemanın çehresini değiştiren, gişeleri allak bullak eden "Yüzüklerin Efendisi" üçlemesinin en akılda kalıcı karakterlerinden biriydi Gandalf... J. R. R. Tolkien'in yarattığı kurgusal Orta Dünya evreninin bu unutulmaz simasını 'sir' unvanlı Ian McKellen canlandırdı. Pelerinin renginden ötürü önce 'gri', sonra 'ak' olarak adlandırılan Gandalf, karizmatik tavrıyla büyücülerin ağababası gibiydi sanki... Hele ki o bembeyaz, uzun saçları ve sakalıyla... Olaylara açıklama getirmeyen, böylelikle duruşuna ayrı bir 'cool' hava katan Gandalf, yeri geldiğinde Saruman'la giriştiği ağız dalaşından alnının akıyla çıkıyordu. Her üç filmde yer alsa da, serinin final bölümünde savaşta gösterdiği performans halen hatırlarda olsa gerek.

2 HARRY HOUDINI (SİHİRBAZLAR KRALI / HOUDINI, 1953)

Ünlü sihirbazların başında gelen Harry Houdini, finali gerçeklere uymasa da bu filmle ölümsüzleşti. Asıl adı Erik Weisz olan Macar kökenli sihirbaz, günümüzde de uygulanan bazı çarpıcı illüzyon numaralarının yaratıcısıydı. Eli kolu bağlı ya da zincirli olarak girdiği sandıktan veya su dolu akvaryumdan kurtulma numarasıyla tanınan Houdini, kaderin cilvesi sonucu (ve filmde gösterildiği gibi) numaralarından birini sergilerken değil, çok güvendiği karın kaslarına aldığı bir yumruk darbesiyle pankreası patlayarak hayata veda etti. Tony Curtis ile Janet Leigh'in rol aldığı filmi görmediyseniz, belki iki yıl önce "Öldüren Cazibe"yi (Death Defying Acts) izlemiştinizdir. Gerçeğe daha yakın duran bu yeni filmde Houdini'yi Guy Pearce oynamıştı.

2

3

4

5

3

MİKİ FARE (FANTASIA, 1940)

70 yıllık filmin zaten kendisi sihir gibi... O yıllarda böylesine etkileyici, rengarenk bir klasik müzik klipi nasıl yapılmış, ne emeklerle, zahmetlerle çizilip sinemalaştırılmış diye düşünmemek elde değil. Bu şahane Disney animasyonunun büyücülükle ne alakası var dersanız, hemen Mickey Mouse'un (ya da bizdeki adıyla Miki Fare) yukarıdaki resmine bakmanızı öneririz. Filmde bir büyücünün çırağını canlandıran sevimli fare, elinde sopası, üstüne bol gelen pelerini ve yıldızlı kukuletasıyla çoktan sinemasal imgeler arasındaki yerini aldı bile... Süpürgeyle savaşmış, elindeki su dolu kovalarla cebelleşen Miki'nin bölümü haricinde yedi ayrı hikaye daha anlatan filmin 1999'da "Fantasia 2000" adlı bir de devamı çekildi. Çocuk filmi demeyin. Doymayacaksınız.

4

HARRY POTTER (HARRY POTTER VE FELSEFE TAŞI / HARRY POTTER AND THE SORCERER'S STONE, 2001)

"Alacakaranlık" (Twilight) çılgınlığından önce dünyayı sallayan Harry Potter da biliyorsunuz ki büyücüydü. Ailesi kötücül Voldemort tarafından öldürüldükten sonra teyzesi ve eniştesi tarafından büyütülen Potter, ergenliğe adım atarken Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'na alınarak olması gerektiği yerde kendini buldu. Bu okulda eğitimini yıllar içerisinde tamamlayıp büyürken, karşısına çıkan türlü belayı da büyüler sayesinde bertaraf etti. Filmleri de en az kitapları kadar büyük ilgi gören Harry Potter'ı Daniel Radcliffe'in canlandığı seri, milyonlarca insanı ama en çok da sanırız sıradan dul bir kadıncı seri sayesinde milyarder olan yazarı J. K. Rowling'i mutlu etti.

5

OZ BÜYÜCÜSÜ (BILLUR KÖŞK / THE WIZARD OF OZ, 1939)

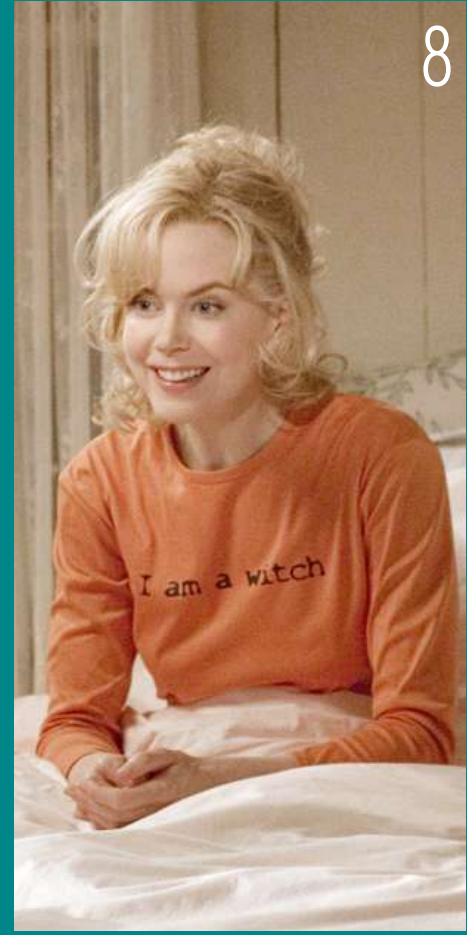
"Fantasia"dan bir yaş büyük olmasına karşın katıyen 'eski' film havası taşımayan, Judy Garland'ın varlığı, renkli çekilmiş olması ve bugünün çocuklarına da hitap eden öyküsüyle hakiki bir klasik. Başkahramanımız Dorothy, bir hortumla savrulmuş bilmediği bir diyara düşer. Burada karşısına çıkan Aslan Adam, Teneke Adam ve Korkuluk'la beraber yeniden eve dönmek için yollarını ararken, cadılarla karşılaşır. Varması gereken asıl yer ise Oz Büyücüsü'nün huzurudur. Zira Dorothy'yi evine döndürebilecek tek kişi odur. Küçük yaşta ürkütücü gelen ama kesinlikle hayal dünyasını zenginleştiren bir masal diyebileceğimiz "Billur Köşk"teki 'büyücü', sanırız sinema ve popüler kültürün de bu alandaki en meşhur ismi olsa gerek.

6 ROBERT ANGIER & ALFRED BORDEN
(PRESTİJ / THE PRESTIGE, 2006)
Bugünün en 'prestij'li yönetmenleri arasında rahatlıkla ilk beşe sokabileceğimiz Christopher Nolan'ın "Batman Başlıyor" (Batman Begins) ile "Kara Şövalye" (The Dark Knight) arasında çektiği "Prestij", 'sihirbazlık üzerine film' denince ilk akla gelen örneklerden. Egolarını çarpıştıran iki rakip sihirbazı canlandıran Hugh Jackman ile Christian Bale'in adeta düet yaptıkları film, saplantının kademelerini de gözler önüne seriyor. 19'uncu yüzyılın sonlarında geçen, Thomas Edison'un yanında hep hakkı yendiği söylenen Nikola Tesla'yı da öyküye katan film, illüzyon numaralarının püf noktalarını da seyirciye gösteriyor. Bu ay vizyona girecek "Başlangıç"ı'nı (Inception) dört gözle beklediğimiz Nolan'ın filmini, bir gören bir daha asla unutamıyor.

7 MERLIN
(KRALLAR SAVAŞIYOR / EXCALIBUR, 1981)
Bir zamanların "Kurtuluş" (Deliverance), "Taş Tanrı" (Zardoz) gibi cesur filmlerinin gözü kara yönetmeni John Boorman'ın vaktiyle TRT denetimini tarafından sansüre takılıp tümüyle reddedilen filmi "Krallar Savaşıyor", Kral Arthur dönemini masal atmosferinde yansıtıyor. Ve tabii kralın baş büyücüsü Merlin de öyküdeki vazgeçilmez yerini alıyor filmde. Ne insan ne tanrı diyebileceğimiz, insan görünümündeki Merlin, aslında büyünün ve büyücülerin de 'baba'sı mertebesinde bir isim. Kendi adını taşıyan dizilerin yanı sıra, pek çok filmde karşımıza çıkan Merlin'i nasıl bilirdiniz dersek, esprili, sevimli, sempatik, babacan gibi tanımlar işimizi görecektir. Merlin efsanesiyle tanışmanın en iyi yolu bu film.

8 SAMANTHA
(TATLI CADİ / BEWITCHED, 2005)
Bizde 1970'lerdeki ilk yayını hatırlayanlar, günümüze dek yapılan tekrarlarını da zevkle izlediler. "Tatlı Cadı" Samantha'dan söz ediyoruz. Ölümlü kocasıyla aile kurup, cadılıktan vazgeçmeyi göze alan ama şirret annesinin cadılıkları ve başka sebeplerden ötürü her bölümde sihir numaralarını sergilemekten geri durmayan, burnunu sağa sola oynatarak her şeyi bir çırpıda halleden Samantha, televizyon dizisinden çıkıp sinemaya da transfer oldu. Türk sineması 1975'te Filiz Akın'la Tatlı Cadı Selma'yı yaratırken, Hollywood Nicole Kidman'lı sinema filmi için tam 30 yıl daha bekledi. Tıpkı "Uzay Yolu"nun, Turist Ömer'le Hollywood'dan önce sinemalaştırılması gibi... Son bir not: "Tatlı Cadı", televizyon dizisi olarak filminden kat kat üstündü.

9 EISENHEIM
(SİHİRBAZ / THE ILLUSIONIST, 2006)
“Prestij”le aynı dönemde vizyona giren ve sihirbazlı film enflasyonuna katkıda bulunan bir başka film de buydu. Sevdiği kızı uzun bir aradan sonra başkasıyla evlenirken görünce küplere binen Edward Norton’ın sihirbazı canlandığı film, gerçek illüzyon numaraları yerine pek çok yerde kamera ve sinemanın sihrini kullanarak göz boyasa da, baştan sona merakla izleniyordu. Aşk engel tanımaz mesajı verirken, “Romeo ve Juliet”, “Olağan Şüpheliler” (The Usual Suspects) gibi filmleri akla getiren “Sihirbaz”, tıpkı “Prestij” gibi 19’uncu yüzyıl sonlarında geçiyor. Paul Giamatti ile güzel Jessica Biel’in da omuzladıkları yapım, özellikle sürpriz finaliyle adından söz ettirdi. Zati Sungur veya David Copperfield kadar iddialı olmasa da, Edward Norton da sihirbazlıkta fena sayılmaz diyebiliriz...

10 İSKENDER TÜNAYDIN
(HOKKABAZ, 2006)
Bir ‘sihirbaz’ da bizden... Cem Yılmaz filmleri içinde, belki “Herşey Çok Güzel Olacak”la birlikte başa güreşen, tadı tuzu yerinde bir komedi dram bu... Can yoldaşı Maradona Orhan’la birlikte hokkabazlık numaraları yapmaya çalışan ama pek de beceremeyen İskender Tünaydın rolündeki Cem Yılmaz, yönetmen ve senaristliğe de el attığı filminde şamatası bol bir yol hikayesi sunuyor bizlere... Bir sahnede, cam akvaryumda eli kolu zincirliken yaptığı numarayla Houdini’yi çağırıştıran İskender, beraberinde huysuz babası Sait (Mazhar Alanson) ve başlarına bela olarak yanlarına takılan ‘kaçak gelin’ Fatma (Özlem Tekin) ile yollara düşerek hem peşlerindeki adamlardan kaçıyorlar hem de türlü maceralar yaşayarak keyifli bir sinema deneyimi sunuyorlar.

11 WILLOW UFGOOD
(WILLOW, 1988)
Bir ‘büyücü’ masalı daha... Ülkemizde pek bilinmese de, “Willow” aslında George Lucas’ın senaryosundan Ron Howard’ın yönettiği bir fantezi. Kimi bölümleri yüzünden “Yüzüklerin Efendisi”yle paralellikler kuruluyor. Oysa “Willow” 1988 yapımı. Şaşırtıcı demiştik, aslında hikayede öyle pek şaşıracak bir şey yok. Asıl husus, dönemi için hayli ileri seviyede olan görsel efektler... Mesela büyücü kadının şekil değiştirmesi veya askerlerin domuza dönüştükleri sahnelerde, bilgisayar efektlerinin henüz bugünkü seviyede olmadığını düşünmek yeterli. Klasik bir iyi ile kötü savaşını resmeden ve sonunda ‘kötü kraliçe’ye karşı iyilerin kazandığı bu hoş masal, Val Kilmer ve Joanna Whalley gibi yıldız oyunculara sahip.

BARTON FINK

Yığınla başyapıt sahibi Coen Kardeşler, hiç kötü film çekmiyor neredeyse. Şaheserlerinin arasında 1991 tarihli "Barton Fink" in özel bir yeri var. Yüzeyde Hollywood ve yazarlık tıkanması üzerine bir hikaye anlatan eser, sürreel yapısıyla birden çok katman kazanıyor.

COEEN'LERİN EN İYİ FİLMİ OLAN "BARTON FINK"İN ANA MEKANI EARLE OTELİ, YAPITIN TEMEL DİREĞİNİ OLUŞTURUR. COEN'LER, Stanley Kubrick'in "Cinnet"te (The Shining) Overlook Otel'i'ne atfettiği önemi atfederler otellerine. Burası insanın üzerine çöken bir yerdir. Otel asla güneş almaz. Kalın perdelerle örtülmüş pencerelerinden bir manzara görülmez. İç dekorasyonunda koyu renkler hakimdir. Yönetmenlerin bir önceki filmi "Miller Kavşağı"nda (Miller's Crossing) kullandıkları kahverengi skala Earle Otel'i'nin dekorasyonunda da kendisini gösterir. Kahverengi mobilyalar, mat yeşil desenler, loş aydınlatma ve koyu renkli duvar kağıtlarıyla kuşanmıştır. Havalandırması çalışmaz. Sıcak ve rutubetlidir. Yatakları, kapıları, parkeleri gıcırdar. Konfor yoktur burada. Sanki küflü, çürüyen bir yerdir. Konaklayana hapseden, alıkoyan ve ruhunu kelepçeleen bir oteldir.

Earle Otel'i'nin resepsiyonisti yerin altından çıkar. Asansörcüsü ölüp dirilmiş gibidir. Barton, duvarları dinlerken isterik bir şekilde ağlayanları, tuhaf sevişme sesleri çıkaranları, kendi kendine gülenleri duyar. Fakat hiçbirisini görmez. Kapıların önlerinde, cilalansın diye bırakılmış ayakkabılar, yani bu hayaletlerin artıkları vardır sadece. Bir akıl hastanesi gibi, herkes odasına kapalı yaşamak zorundadır Earle Otel'i'nde. Mekan, kimsenin dışarı çıkmasına izin vermez.

Burada tanıştığı Charlie, Barton'un aradığı kişidir. New York'lu sahte halkçılığıyla hikayesini anlatmak istediğini söylediği 'sokaktaki adam'dır. Barton durmaksızın sıradan adamın trajedisini yazmak, 'büyük Amerikan tiyatrosu'nu yaratmak hırsına sahiptir. Fakat çalan telefonu duymamak için

kulağına tıkadığı pamuklar gibi, kulakları sıradan adama kapalıdır. Barton, entelektüel snobluğuyla yalnız kendi sesini duyar. Gerçekte halkla ilgilenmez. Zihninde yarattığı 'sokaktaki adam' imgesine takılıp kalmıştır.

Yüksek sanat erbabı geçinmesindeki ikiyüzlülük de burada belirginleşir. Barton hararetle yeni tiyatro idealinden bahsederken, Charlie "İstersen sana kendi hayatımdan bir iki hikaye anlatayım" der. Barton adamı işitmez bile. İşittiği zaman duydukları ise gündelik hayata dair, artistik hiçbir değeri olmayan şikayetlerdir. Müşterilerinin söylediği kaba sözlerden ya da doktor masrafından yakınıyor Charlie. Barton'ın kafasındaki fanteziye karşın 'sokaktaki adam' gerçekte budur işte. Kendiliğinden bir edebi değeri olmayan, eğer sanatçı onu üslupla kaplamazsa sanata dönüşemeyecek alelade bir kavramdır.

Coen'ler, Barton'un yazar tıkanması yaşadığı her sahneden sonra yapımcı Geisler'i ziyarete gitmesini, sokaktaki adam ile toplumdaki kopuk münevverlerin karışıklığının altını çizmek için kullanır. Barton'un tuşlarına basamadığı daktilodan, Geisler'in sekreterinin daktilosuna geçeriz. Sekreter kafa yormadan, büyük bir hızla çatır çatır tuşlarına basarak iş mektupları, toplantı notları yazıp durur. Barton'un oteli kapkaranlıkken, stüdyonun ofisi çiçekli saksılarla dolu, beyaz ve aydınlık bir yerdir. Barton, kafasındaki fikri ifade edemezken, Geisler yapması gereken işi özetleyiverir: Altı üstü bir B filmidir yazacağı. Belli formüllerin içini doldurması gerekir sadece. Barton'un sözde yaratıcılığı aslında bir tıkaçtır. Bu kadar basit bir iş dahi, özendiği sıradan adamın aksine yapamayışının bahanesidir.

Barton'un konsantrasyonu sık sık

senaryodan, odasının duvarındaki resme kayar. Yüksek kültüre kafayı takmış adamın bu alelade plajdaki kadın resmine obsesif bir ilgi geliştirmesi ironiktir. Resim, Barton'un kaçış arzusunun dışavurumuna dönüşür. Kendisine verilen işi yapamayan her insan gibi, Barton işten kaçtıkça dikkati daha da dağılır. Nihayet Audrey'in senaryoya yardım etmek için otelde adamı ziyarete geldiği gece bir patlama doğurur. Audrey ile Barton sevişirler. Kamera sürreel bir Coen anı yaratarak sevişmeye başlayan çiftten uzaklaşır. Banyoya gider. Lavabo deliğine yaklaşır ve içine girer. (Klasik bir cinsel ilişki analojisidir bu.)

Lavaboya girdiğimiz andan itibaren filmin sonuna kadar izlediğimiz her şey rüyaya dalan Barton'un senaryoyu tamamlamamaya kabusu olarak okunabilir. Audrey ile yatıp uyuduktan sonra, yazamadığı senaryonun stresıyla üzerine bir karabasan çökmeye başlamıştır. Hakikaten bu noktadan sonraki olaylar filmin ilk yarısıyla tamamen çelişir. Audrey feci şekilde öldürülür. Stüdyo patronu Lipnick, Barton'un ayağının altını öper. Yazar, çekmeceye bulduğu İncil'de kendi oyununun cümlelerini görür. Dedektifler, Charlie'nin seri katil olduğunu söyler. Barton senaryosunu bir gecede bitirir. İdolü Mayhew'in öldürüldüğünü gazetede okur. Giderek Barton'un kabusu iyice içinden çıkılmaz bir hal almaya başlar. Otel yanar. Charlie dedektifleri vurur. Dünya Savaşı çıkar. Lipnick albay olur ve Barton'a son sözünü söyler: "Sakin şehirden ayrılma ama gözüne de görünme." Barton cehennemde mahkum edilmiştir artık. Son çare olarak kaçış nesnesine sığınır: Duvarındaki ucuz resmi, fantezisinde gerçek kılar. Rüyasının sonunda nihayet resmin içine girip orada yaşamaya başlar. ■

SEYİRCİ "CHE"DEN NE BEKLİYOR?

Tam 55 yıl önce, 1955'in Temmuz ayında bir akşam Dr. Ernesto Guevera ile Fidel Castro bir sohbette tanışmıştı. Bu arkadaşlık önce 26 Temmuz Hareketi'nin temeli oldu. Ardından diktatör Fulgencio Batista'yı devirecek Küba Devrimi'ni ateşledi. Steven Soderbergh'in iki bölümlük kapsamlı biyografisi, Che'yi tam bir eylem adamı olarak ele alıyordu.

Peki, seyirci bu filmi neden beğenmedi?

ESRAR PERDESİ

(TORN CURTAIN, 1966)

STEVEN SODERBERGH'İN İKİ BÖLÜMLÜK "CHE" Sİ 2009'UN EKİM AYINDA, YALNIZCA FİLMEKİMİ SONBAHAR FİLM

Haftası kapsamında gösterilmişti. Sinemalarda vizyona sokarak 'risk' almadı dağıtımçı şirket. Haliyle film iz bırakmadı. Türkiye'de filmi izleyen eleştirmen ve seyirciler de sanki bu filmle ne yapacaklarını pek bilemediler. Bu duygu yurtdışında da aynıydı. Hissiyatın sorumlusu, özellikle Avrupa ve Amerika'da eleştirmenler tarafından yönetmenin kendisi olarak görüldü: Soderbergh ne istediğini çok iyi bilmiyordu sanki.

Dört buçuk saat civarı süren, Ernesto 'Che' Guevara'nın hayatının iki epizodunu (Küba'da devrim ve Bolivya'da ölüm) iki filme sıkıştıran filmin seyircilerde yarattığı bu etkinin sebepleri ise oldukça açıktı. Soderbergh'in bir şeyleri becerememekten çok, tam da bu etkiyi hedeflediğini görmemek mümkün değildi. Film, Che'nin motivasyonları ve devrimciliğin gerekliliğine inanış süreciyle ilgili hiçbir detayla ilgilenmiyordu. New York'ta Birleşmiş Milletler toplantısına katıldığı bölümlerde Che'nin görüşlerini bir bakıma kendi ağzından duyuyorduk. Fakat bu sahnelerde de Soderbergh, Che'nin nasıl bir insan, nasıl bir lider olduğunu göstermeye çok meraklı değildi.

Bu yazıda sırasıyla birbiriyle ilintili birkaç soruyu açıklığa kavuşturmaya çalışacağız. Birinci soru: Seyircinin sıradan bir Che filminden beklentileri nedir? İkinci soru: Soderbergh bu beklentileri neden ve nasıl karşılamamıştır? Üçüncü soru: Soderbergh bu beklentileri karşılamak yerine neyi amaçlamıştır? Dördüncü ve son soru ise; seyircinin filme olan ilgisizliği, neden bu filmi başarılı kılmaktadır?

BİRİNCİ SORUDAN BAŞLAYALIM. ELBETTE Kİ SEYİRCİNİN BU FİLMLE İLGİLİ BEKLENTİLERİNİ TEK BİR MADDEYE SİĞDİRMEK

en başta fazla kolaycı gözüküyor. Che'nin 'romantik bir isyankar' olarak portresini görmek isteyenler bir tarafta, Che'yi 'eli kanlı bir katil' olarak görmek isteyenler diğer tarafta... Bu iki kutbun arasında "Che kimdi? Nasıl bir insandı?" gibi "Yurttaş Kane" (Citizen Kane) tarzı bir yapıbozum filmine meraklı olanlar da var. Fakat tüm bu farklı kutupları birleştiren bir ortaklık da söz konusu. Ortada bu uzunlukta bir film mevcut olduğu zaman insanın aklı hemen epik sinemaya gidiyor. Amerikan tarzı epik sinemanın iyi ve kötü örneklerinin ortak

yanı filmin kahramanını hep trajik ve kaderini belirleyecek karar anlarıyla buluşturmasıdır. Gelecekte veya ufukta verilmesi gereken kararlar birikir ve en sonunda karakter kendisi, vicdanı ve hayat görüşüyle beraber seçmesi gereken yollara girer. Mesela 'iyilerin tarafı' için savaşması gerektiğini anlar.

"Arabistanlı Lawrence" (Lawrence of Arabia) gibi türün daha incelikli örneklerinde de karakter böyle bir karar anını yaşar. Fakat bu kararın arkasındaki motivasyonun muğlaklığı karakteri gizemli bir figüre dönüştürür. Yukarıda saydığımız seyirci modelleri arasında üçüncü modelin sorduğu "Che kimdi? Nasıl bir insandı?" sorusunun yarattığı beklentiyle sinemaya girenler işte "Arabistanlı Lawrence" okulundan gelenlerdir. Burada dikkat çekmek istediğimiz nüans şu: Bir filmin bu soruyu sordurması için gerek şart, filmin karar anlarına konsantre olup motivasyonları muğlak bırakması, motivasyon namına kimi ufak ipuçlarını oraya buraya serpiştirmesidir. (Mesela Lawrence'ın 'Araplaşma' süreci filmde psikolojik olarak açıklanmaz. Çöl, bedeviler ve Lawrence; biz seyircilerin ve Lawrence'ın üstü olan subayların anlayamayacağı gizemli bir şekilde

birbirlerine bağlanırlar. Bu bağ filmin görselliğine sinmiş çöl romantizmini de egzotik ve turistik bir öge olmaktan çıkarır. Çöl, bedeviler ve Lawrence hep psikolojik açıklamaların ve motivasyonların peşinde, özneyi arayan bir bakışın göremeyeceği bir şekilde birleşmişlerdir.)

Bu uzun Lawrence sapmasından sonra birinci sorunun bir özetini çıkarırsak: Seyirci, Che gibi netameli ve tartışmalı bir konuda yönetmenden bir özne olarak Che'yi bekler.

İkinci soru: Steven Soderbergh bu beklentileri karşılamamıştır. Dikkat edin, 'karşılayamamıştır' demiyoruz. Zira ortada çok bilinçli bir tavır söz konusu. Neden ve nasıl karşılamamıştır? Öncelikle nasıla bakalım: Film boyu Soderbergh yakın planlardan kaçınıyor. Che'yi hep başka insanların arasında pozisyonlandırıyor. New York'ta, Birleşmiş Milletler toplantısında geçen kısımlar dışında Che'nin ağızından kendi ideolojisiyle ilgili hiçbir şey duymuyoruz. Buradaki kimi yakın planlarda ise kamera Che'ye odaklanmakta zorlanıyor. Che'nin kim olduğunu göstermekten adeta sakınıyor Soderbergh. Filmin herhangi bir noktasında Che karakterinin kim olduğu ve motivasyonlarının ne olduğu konusunda bir

soru bile oluşmaması hususunda çok temkinli davranıyor. Filmini "Arabistanlı Lawrence" tarzı yapıtlardan ayıran da bu: David Lean, bu soru etrafında dönüp buna nihai bir cevap verilemeyeceği sonucuna varırken; Soderbergh bu sorudan elinden geldiğince kaçıyor.

Peki ama neden? Bu bizi kaçınılmaz olarak üçüncü soruya getiriyor: Soderbergh bu beklentileri karşılamak yerine neyi amaçlamıştır?

SU ANA KADAR SÖYLEDİKLERİMİZDEN YOLA ÇIKARAK SODERBERGH'İN TEK YAPTIĞININ, KARŞISINA ÇIKAN KLİŞE VE DAYATMALARDAN KAÇINMAK olduğu belirginleşmiş olabilir. Bu, esasen ilk bakışta saygı duyulması bir tavır gibi gözüküyor. Fakat tamamen 'nelerin yapılmaması gerektiği' üzerinden gitmenin bir motivasyon zayıflığına işaret ettiği de açık. Kendi yapmak istediğini, kendisinden yola çıkarak açıklayamayan kişiye her daim "Peki neden bu filmi yaptın?" diye sorulabilir. Herhalde "Klişelerden kaçınmak için..." demek, verilebilecek en absürt cevap olurdu.

Steven Soderbergh yalnız Amerikan sinemasının belli isimlerinin mukteditir

ESRAR PERDESİ

(TORN CURTAIN, 1966)

Soderbergh, beyazperdenin mümkün kıldığı en müthiş ve berrak Che portresini çiziyor.

Yönetmen, ilk filmde Che'yi hep kalabalık, bol karakterli çerçevelerin içinde resmediyor.

İkinci filmde, Che yalnızlaşıyor. Giderek kadraj içinde tek başına tasvir edilmeye başlıyor.

olduğu bir işi beceriyor. Amerikan sineması ve edebiyatında zaman zaman görülen bir vasıf bu. Sadece ve sadece aksiyona konsantre olmak. Aksiyon kelimesini burada salt vurma, kırma, kovalamaca manasında kullanmıyoruz. (Fakat açıkçası bunlar da anlamın bir parçasını teşkil ediyor.) Kastettiğimiz daha genel bir durum: Amerikan sinemasında Howard Hawks, John Carpenter, Robert Altman gibi yönetmenlerin naçizane becerisi filmlerini her türlü sübjektif gerekçelendirme ve motivasyondan uzak tutarak, safi aksiyona çevirebilmeleridir. Bu filmlerde karakterlerin motivasyonları, onları yönlendiren fikirler ve idealler önemli değildir. Carpenter filmlerinde katilden korkan bir kurbanın algısı, sadece 'bakış açısı' açısından sübjektif bir algıdır. Ya da kamera, katilin gözünden olan biteni gösterdiğinde, bu sahneler yine sadece 'bakış açısı' açısından sübjektiftir. Ortada motiflerini, ideallerini tanıdığımız; ahlaki bir karar anı esnasında doğru olanı yapıp yapmayacağına şahitlik ettiğimiz özneler yoktur.

BU, ÖZELLİKLE HOWARD HAWKS FİMLERİNDE DE BÖYLEDİR: "KAHRAMANLAR ŞEHİRİ" NİN (RIO BRAVO) ŞERİFİ JOHN

Chance (John Wayne) içinde bulunduğu sıkışık durumu, "Kahraman Şerif" in (High Noon) benzer bir pozisyonundaki şerifi Will Kane (Gary Cooper) gibi bir değer, ahlak ve prensip meselesi haline getirmez. Mevcudu olduğu gibi kabullenip eyleme koyulur. Soderbergh de Che'yi gösterirken Che'yi harekete geçiren soyut fikirler ve duygulara değil, adamın içinde bulunduğu durumlara dikkat kesilir. Bu durumlar içindeki işleyişini, gördüğü işlevi, aldığı rolü, karşılaştığı pratik problemleri vurgular. Bu bakış en başta insana 'yüzeysel' gözükebilir. Fakat bu bakışın temeli etik açıdan görüldüğünden çok daha sağlamdır: Karakterleri, yaşadıkları gerçeklikten uzak bir takım değerlerle, motivasyonlarla, ideallerle ölçmez. Bu idealler bir özneyi motive ettiği ölçüde temelinde laftan ibarettir. Eğer Che'yi idealleri uğruna şiddet uygulamış bir insan olarak algılamayı tercih ederseniz, devrimci şiddetin meşru olup olmadığına dair gereksiz bir sürü tartışmanın içerisinde kendinizi kaybedersiniz. Bu durumda filminiz Che'yi idealleri ve yaşadığı gerçeklik arasında bir yerde yakalamaya çalışır durur ve Che'nin yaşadıklarının gerçekliğini isklamaya mahkum kalır.

Esas olan durumlar ve o durumlarda davranış biçimleridir. Pratik problemlere nasıl çözümler bulunduğudur. İşleyiş, akış, aksiyondur. İdeoloji ve motivasyonlar da bir özneyi karar anına götürmesi ve bize bir neden sonuç ilişkisi sunması açısından değil, durumlar ve davranışlara eklenmiş biçimi açısından değerlendirilir.

GILLES DELEUZE, YAKIN PLANIN TİPİK İŞLEVİNİN, BİR ÖZNEİN AKSİYONA GEÇİŞİNDEN ÖNCE, BU GEÇİŞİ 'HAZIRLAMAK' olduğunu söyler. Yakın plan doğası itibarıyla aksiyondan uzaktır. Bir suratı görürüz. Surat harekete geçemez, sadece algılar. Dışarıda bir şey görür ve gördüklerinin kaydını surat ifadesinden okuruz. Az sonra suratın sahibi de harekete geçecektir. Fakat yakın plan sayesinde bu hareketin psikolojik olarak hazırlanışına şahit oluruz. Soderbergh veya Hawks gibi yukarıda saydığımız yönetmenler bu 'hazırlayıcı' yakın çekimlerden uzak dururlar. Aksiyon asla bir öznenin suratında hazırlanarak ve özneye indirgenerek bize sunulmaz.

Bu açıdan filmin iki ayrı bölümü arasındaki farklar çok önemli. Birinci bölümde Che'yi hep kalabalık, bol kişili çerçevelerde görüyoruz. Devrimin gitgide daha başarılı olduğu ve sonunda

gerçekleştiği bu bölümde pratik sorunlar çabuk çözülüyor. Che oynaması gereken rolü gitgide daha fazla kavlıyor. Filmin başında sık sık tek başına çerçevelenen Che, filmin finaline doğru hep başkalarıyla aynı karede yer alıyor. Karşılaşmalar, bağlanmalar ve bir araya gelmelerle ilk film boyunca tek kareye giren insan sayısı gitgide artıyor. İkinci filmin en göze batan ve 'mutsuz finali' en akılcıca hazırlayan yanı, gitgide artan insansız kareler. Boliviya'nın orman ve arazilerinde bu insansız karelerde insana ölümü hatırlatan bir şeyler yaratmayı beceriyor Steven Soderbergh. Hele finalde yine böyle bir karede ufukta birdenbire beliriveren askerlerle gerilimi iyice doruğa çıkarıyor.

Soderbergh'in tavrının tutarlılığı kadar kendi üslubunun her türlü inceliğine sonuna dek hakim olması da hayranlık uyandırıcı: Yaklaşan ölümü karakterini bekleyen bir kader olarak göstermiyor Soderbergh. Kısa süren ve sessiz bir müziğin eşlik ettiği bu garip, ıssız manzara resimleri, Che karakterinin kendi içsel çatışmalarıyla birleşmiyor asla. Sadece sonuna yaklaşmış bir aksiyonun habercisi olarak kalıyorlar.

Lars von Trier'in kendine sık sık belli 'kurallar' dayattığını ve manifestolarının daha ziyade kendi önüne koyduğu

engellerden ibaret olduğunu biliyoruz. Çoğu sebepsiz ve biraz keyfi gözükken bu engeller, Trier'i bir sinemacı olarak belli etik bir duruş göstermeye itmekten çok, bilakis aşırılığa götürüyor. Sanki Trier "Eğer el kamerası kullanırsam... Eğer yapay ışık kullanmazsam..." gibi bazı şartları sadece her türlü aşırılığı yapma hakkını kazanmak için koyuyor. Soderbergh'in tavrı bu açıdan gerçek etik duruşun bir örneği gibi. Filmin başından sonuna kadar her türlü sübjektif açığı reddetmeyi, her duygusal özdüşleşme tuzağından başarıyla kaçmayı ve sadece aksiyonun kendisine konsantre olmayı başarıyor. Bunu da kendine dışarıdan dayattığı yapay kurallarla değil, müthiş bir rejisör içgüdüleriyle yapıyor.

Sonuçta bu tavır, filmin başarısıyla ilgili dördüncü sorunun cevabına götürüyor bizi: Steven Soderbergh olabilecek en müthiş ve berrak Che portresini çiziyor izleyene. Ahlaki ve dışarıdan bakarak yapılmış; kimi ideallerin ve fikirlerin yansıma perdesi olarak değil, yaşamış ve savaşmış bir insan olarak Che'yi gösteriyor bize. Ve Che'ye yapılabilecek her türlü eleştiri ve övgü de bu portre üzerinden gereksizleşiyor. Soderbergh'in kamerasından takip ettiğinizde Che etrafında dönen yapay tartışmalar birden anlamını kaybediyor. [2]

DENİZ ŞEYTANLARI

Josef Von Sternberg'in 1928'de, yani sesli sinemaya geçişin hemen arifesinde kotardığı "The Docks Of New York" melodram türünün belli başlı klişelerini bünyesinde barındırıyor. Ama benzerlerine ters düşen kimi ayrıksı yönleriyle de isminden bahsettirmeyi fazlasıyla hak ediyor.

GENÇ VE GÜZEL KIZ CANINA KIYMAK KASTIYLA KENDİNİ NEW YORK'UN SERİN SUL ARINA BIRAKIVERİR. TESADÜFEN ORADAN geçmekte olan cesur genç adam gözünü kırpmadan suya atlar ve kızı ölümden kurtarır. Genç kız iyileşip kendini toparlamaya başladığında ise tez zamanda ikili arasında bir yakınlaşma filizlenir. Nasıl, benzerlerine belki de binlerce kez rastladığınız, tam anlamıyla 'su katılmamış' bir melodram öyküsü, değil mi? İşte, 1930'ların büyük ustalarından Josef Von Sternberg'in yönettiği "Deniz Şeytanları"nın öyküsü de aşağı yukarı bu minvalde vuku buluyor.

O liman senin, bu liman benim dolaşıp duran bir gemide çalışan iri iri işçi Bill Roberts, gemisi New York limanına demir atar atmaz hovardalığa, içkiye, eğlenceye doğru yelken açar. Elbette kendi canına kıymaya niyetli genç kızımız Mae de pek uzaklarda değildir. Bill, melodramların alâmetifarikalarından sayılan kahramanlığını tereyağından kıl çekercesine gerçekleştirir ve genç kız mahallenin az sayıdaki hayırseverinin de elbirliğiyle pürçabuk sağlığına kavuşur. Gerisi mi? Biraz romantizm, bolca kavgaya gürlü, Bill ile Mae arasındaki yakınlaşma ve siz daha neler olup bittiğini bile anlamadan tek gecede tamama eren bir düğün; hani şu 'yıldırım nikâhı' dediklerinin en garabetlerinden üstelik. Tabi araya giriveren ufak tefek birkaç entrika, bir kötü adam, bir cinayet ve zorunlu bir ayrılık da cabası...

Gördüğünüz üzere, Sternberg'in 1928'de, yani sesli sinemaya geçişin hemen arifesinde kotardığı "The Docks Of New York" melodram türünün belli başlı birçok klişesini bünyesinde barındırıyor. Dahası, Bill ile Mae arasındaki

gönül eğlendirmenin, ruhumuz bile duymadan, hem de inandırıcılıktan son derece yoksun bir biçimde aniden aşka dönüşmesi gibi kimi aksaklıklar filmin dört başı mamur bir görüntüye bürünmesini engelliyor. Hal böyle olunca "The Docks Of New York"u, "Der Blaue Engel", "The Last Command", "Morocco", "Shanghai Express" gibi Sternberg başyapıtlarıyla aynı kefeye koymak da pek mümkün olmuyor. Ne var ki, Sternberg'in filmi benzerlerine epey ters düşen kimi ayrıksı yönleriyle de adından bahsettirmeyi fazlasıyla hak ediyor. Her şeyden evvel filmin baş karakteri Bill hiç de öyle melodramlarda görmeye alışık olduğumuz türden bir esas oğlan değil. Hatta bir 'esas oğlan' bile değil. Aksine oldukça kaba, pek zeki sayılamayacak, hovardalık peşinde koşan, hırgür çıkarmaya meyilli, hatta biraz yaşı geçkin ve çirkin denebilecek bir adam o. Gerçi sonlara doğru bariz bir değişim geçirmiyor da değil ancak film boyunca izlediğimiz Bill özdeşlik kurulması kolay olmayan, izleyene oldukça antipatik gelebilecek bir karakter. Haliyle, klasik Hollywood yapımlarına aşina olanların beklentilerini boşa çıkaran bir tarafı var. Filmin, izleyicinin ezberini bozan bir diğer yönü de hemen hemen tek bir gecede olup bitenleri anlatmaya soyunmuş olması. Her ne kadar özellikle melodram janrı için gayet sıradışı bir deneme sayılabilecekse de, aslında bu tarz bir öykülendirme biçimini yeğlemiş olması bakımından "The Docks Of New York"un devrimci bir nitelik taşıdığını iddia etmek fazlasıyla saflık olurdu. Ancak Sternberg'in bu bir gecelik süre zarfında kamerasını odakladığı zümre ve daha da önemlisi ona yaklaşım biçimi dikkate değer. Zira yönetmen, New York'un arka sokaklarını kendine yuva

bellemiş sarhoşların, serserilerin, çulsuzların, kaybedenlerin, kavgacıların dünyasını mercek altına almayı tercih ederek melodram takipçilerini bir kez daha ters köşeye yatırıyor. Fakat yanlış anlaşılmasın; Bill ile Mae arasında gelişen tuhaf aşkı tüm o sefaletin içinde açan bir çiçek olarak betimlemek gibi bir niyeti de yok Sternberg'in. O, bu dünyayı daha ziyade sefaleti, çılgınlığı, umarsızlığı, kısacası her şeyiyle, olduğu gibi resmetmeyi ve kimi zaman naifliğin dozunu kaçırma pahasına da olsa bu kaybedenler guruhuna belli bir şefkat perdesinin arkasından bakmayı tercih ediyor. İlginçtir, yönetmen bu tercihi sayesinde Bill ile Mae'nin öyküsünden yola çıkarak tüm bir alt kültürün çehresini çizmeye koyuluyor. New York'un batakhanelerini mesken tutmuş dışlanmışlar, izbe otel odaları, hafifmeşrepler, içkinin su gibi aktığı meyhaneler, suç ve yoksullukla kol kola sürüp giden yaşamlar neredeyse Hubert Selby Jr.'ın kült romanı "Brooklyn'e Son Çıkış"tan fırlamış gibi görünüyor gözümüze. Elbette Selby'nin yarattığı denli yozlaşmış, tehlikeli, şok edici olmayabilir ancak yine de uçurumun kenarında gezenlerin dünyası bu.

"The Docks Of New York"un temelde bir aşk filmi olduğu gerçeğinden yola çıkarsak, Sternberg'in yarattığı dünya, daha doğrusu zaten var olan bu dünyaya bir nevi gözlemci gibi yaklaşması, filmi kendi türü içinde sıradışı bir yere koymaya yetiyor. Yönetmenin özellikle ilk dönemlerinde karışımıza çıkan kasvetli bir atmosfer film boyunca bize eşlik ederken, lezbiyen içerikli bir öpüşme sahnesi (her ne kadar masumane de olsa), içerdiği kimi cinsel imalar ve o yıllar için 'aşırı' sayılabilecek çıplaklığı da "The Docks Of New York"u benzerlerinden ayıran başka özellikleri.

İKİNCİ NEFES

KLASİK FRANSIZ POLİSİYELERİNİN 'KARA FİLM'İN KURALLARIYLA HARMANLANMIŞ görüntüsünü kusursuzca yansıtan bir çalışma "İkinci Nefes". Alain Corneau'nun bir tür 'Jean-Pierre Melville eskizi' biçiminde hayata geçirdiği filmi, ilk andan finale kadar dokusunu tutarlı bir şekilde koruyor ve 'özlem duyulan' bir janra saygı duruşunda bulunuyor adeta.

1960'larda geçen film, 'efsane' bir gangsterin hapisaneden kaçışıyla başlıyor, ki bu açılış sahnesiyle bile antolojilere geçmeye aday yapım. Sonrasında sevdiği kadın, sağ kolu, eski 'dostları', yeni düşmanları ve polisler arasında 'onur'unu koruma mücadelesine giriyor kahramanımız. Hem gangsterlerin hem de polislerin artık 'eskisi gibi' olmadığını gördüğünde yaşadığı düş kırıklığı ise onu 'tek başına herkese karşı' konumuna taşıyor. Kurallarından taviz vermeden girdiği bu 'savaş'tan alınının aklıyla çıkmanın hesaplarını yapıyor, adına leke sürülmesinin önüne geçmeye çalışıyor...

"İkinci Nefes", Corneau'nun filmi de kendisine ithaf ettiği yazar-yönetmen José Giovanni'nin "Un Reglement De Comptes" adlı romanına dayıyor sırtını. Daniel Auteuil tarafından büyük bir 'soğukkanlılıkla' canlandırılan gangster Gu Minda karakterini merkeze alan hikaye, kanunla kanun dışılar arasındaki 'gri bölge'de gezinen bu karakteri alabildiğine zor koşullarla baş başa bırakıyor. Bir karakteri alıp onu ne kadar 'olgun' olursa olsun 'yeni şeyler'le karşılaşacağı bir yolculuğa sokma konusunda uzman olan Corneau, Gu Minda'yı hayatından vazgeçme noktasına kadar götürecek 'pislikler' koyuyor önüne, bu alemleri terk etmekten başka bir şey düşünmeyen kahramanını 'tutuyor', hikaye de böylece açılma fırsatı buluyor.

Bu hikayede Gu Minda'yla sevdiği kadın Manouche arasındaki bağ da önemli bir yer işgal ediyor. Her iki karakter de birbirleri için her şeyi göze aldıkları bir aşkı paylaşıyorlar, birbirleri için kendilerini riske atmaktan çekinmiyorlar. Filmin müthiş finaline (bir miktar "Scarface"nin finalini hatırlatıyor) doğru Gu Minda'nın Manouche'u en

güvendiği arkadaşıyla akşam yemeğine göndermesi, gangsterin kendi kaderini olduğu kadar sevdiği kadının kaderini de planladığını gösteriyor. Sonrasında yaşananlarda kelimelere sığmayacak bir 'koruma içgüdü'sü'nün yansımalarına dönüşüyor, Gu Minda'nın 'giderken' yaptığı hesabın detayları alıyor sırayı.

"İkinci Nefes" in barındırdığı 'stilize şiddet'in ölçüsü, müthiş bir 'denge'yi de beraberinde getiriyor. Görsel şiddetle içsel şiddeti büyük bir uyum içinde raks ettiren bu ölçü, sağlam yönetmenlik deneyimleri de olan Yves Angelo'nun görüntüleriyle keskinleşiyor, giderek hikayenin en önemli tamamlayıcı unsuru haline dönüşüyor. Başta Daniel Auteuil-Monica Bellucci-Michel Blanc-Jacques Dutronc dördlüsü olmak üzere bütün oyuncu kadrosunun bu duruma mükemmelen eşlik etmeleriyle de resim tamamlanıyor ve "İkinci Nefes" in polisiye sinemada yeni bir zirve olmasının önünde hiçbir engel kalmıyor.

1960'ların Paris ve Marsilya'sına inanmamızı sağlayan sanat yönetimiyle hikayenin bütününe sirayet eden (ama tecavüz etmeyen) Bruno Coulais imzalı müzik çalışması da filmi bir kademe yukarı taşıyan unsurlardan. Özellikle müziğin atmosferi tetikleyen yetkinliği az görülür cinsten. Corneau'nun incelikle tasarladığı mizansenlere eşlik ederken rahatsızlık verici boyuta hiçbir zaman yaklaşıyor filmin müziği, yapımın tamamına sinen 'ölçülülük' burada da kendini gösteriyor, 'denge' öne çıkıyor.

Karakterlerin deformasyona açık hal ve gidişatını öne çıkarıp onların 'diken üstünde' motivasyonlarını 'görünür' kılan senaryonun startı verdiği bir 'üstün sanat' çabası "İkinci Nefes". Klasik Fransız polisiyelerinin klişelerine ihanet etmeyen Alain Corneau, bu klişeleri bugünün sinema teknolojisiyle buluşturup enfes bir bileşime ulaştırıyor sonuç olarak. Yönetmenin ustalığına da böylesi bir sonuç yakıştırdı diye düşünüyoruz. 'İkinci nefes'i olmayan 'bir nefes sıhhat' gibi bu film!

 Finalde arka arkaya gelen iki çatışma sahnesi, Corneau'nun mizansen duygusunun mükemmelliğini yansıtır yetkinlikte.

 Anladık, bu bir gangsterin hikayesi ama Monica Bellucci'ye biraz daha yer açılabilseydi keşke!

ORJİNAL ADI Le Deuxième Souffle

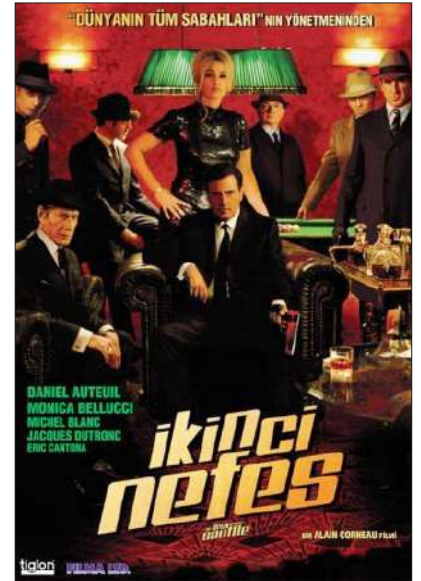
YÖNETMEN Alain Corneau

UYUNCULAR Daniel Auteuil, Monica Bellucci, Michel Blanc, Jacques Dutronc, Eric Cantona

YAPIM/SÜRE 2007 Fransa, 150 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 2.35:1 (LB), 5.1 DD Fr. (T.A.)

ŞİRKET Tiglon (Filma Ltd.)

Filmin barındırdığı 'stilize şiddet'in ölçüsü, müthiş bir 'denge'yi de beraberinde getiriyor...

BELLISSIMA

YÖNETMEN Luchino Visconti

OYUNCULAR Anna Magnani,

Tina Apicella, Walter Chiari

YAPIM/SÜRE 1951 İtalya, 110 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 1.33:1, 2.0 DD

İtalyanca (T.A.)

ŞİRKET As Sanat

Visconti, çocuklarını
oyuncu yapmak isteyen
annelerle ilgili kişisel
gözlemler yapmış...

ÜNLÜ YÖNETMEN ALESSANDRO BLASETTI (KENDİSİNİ OYNUYOR) YENİ filmi için küçük bir oyuncu aramaktadır. Alt sınıflardan, güçlü ve hırslı bir kadın olan Magdelana Cecconi, beş yaşındaki kızı Maria'yı alarak Cinecittà'daki sete koşar. Magdelana, fırsat verilirse kızının büyük bir yıldız olacağına inanmaktadır. Umutlarını gerçekleştirmek için diğer annelerle kıyasıya mücadeleye girer.

Sinema çalışmalarında aristokrat geçmişi ile Marksist bilincini mükemmel biçimde birleştiren usta İtalyan yönetmen Luchino Visconti'nin, "Leopar", "Lanetliler", "Venedik'te Ölüm", "Masum" gibi barok-operamsı filmlere geçmeden önceki son filmi "Bellissima" (ya da bizde bilinen adıyla "Güzeller Güzeli"), Yeni Gerçekçilik akımının temel taşlarından biri kabul ediliyor.

Visconti'nin tümüyle kendi gözlemlerinden, çocuklarını filmlerinde oynatması için çaba gösteren annelerle deneyimlerinden yola çıkarak çektiği film, pek çok özelliğinin yanı sıra tam bir

Anna Magnani resitali olmasıyla da dikkat çekiyor. Beyazperdede güzelliğinden çok, karakterini ve yaşam tecrübesini kullanmasıyla tanınan unutulmaz aktrist, yönetmen Roberto Rossellini'yle uzun süren bir beraberlik yaşamış, "Roma Açık Şehir"de tüm hünerini konuşturduktan sonra adeta Yeni Gerçekçilik'le özdeşleşmişti. Rivayet odur ki Magnani'nin "Güzeller Güzeli"nde bu denli çarpıcı bir performans sergilemesinin ardında, Visconti'nin oyuncu yönetimindeki tartışılmaz başarısı kadar, kendisini Ingrid Bergman uğruna terk eden Rossellini'ye duyduğu öfke de yatmaktadır.

Adını, Visconti'nin etrafını saran annelerin kızlarını göstererek "Bellissima... Bellissima..." demelerinden alan filmde, beyazperdedeki ilk ve son rolüne çıkan küçük oyuncu Tina Apicella da canlandırdığı karakterin hakkını veriyor. [A](#)

Sinema sektörüne ve yıldız olma hayaline, 'içeriden' tatlı-sert bir eleştirisi...

Tina Apicella'nın, beyazperde bir daha görünmemesi üzücü.

AY

ORJİNAL ADI Moon

YÖNETMEN Duncan Jones

YAPIM/SÜRE 2009 İngiltere, 93 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 2.35:1, 5.1 DD İngilizce ve Türkçe

ŞİRKET Kanal D Home Video (Mars)

DÜNYAMIZIN ETRAFINDA DÖNMEK dışında türlü yararı olan Ay'ın 'yeni enerji kaynağı' olarak değerlendirildiği bir gelecekte geçen film, buradaki 'tek kişilik' görev için gönderilen bir astronotun yaşadığı 'paranoya' kökenli serüveni taşıyor beyazperdeye.

Görevinin bitmesine az bir zaman kala 'kendisinin kopyası' nı bulan ve kafası alabildiğine karışan bu astronotun tek kişilik görevi bir anda 'iki kişilik' hale dönüşüyor. Bu durumu 'çözmek' se her ikisinin yaşadığı 'gerçeklik savaşı'yla anlamlandırıyor.

David Bowie'nin oğlu olmak dışında da meziyetlere sahip görünen Duncan Jones, "Ay"la bilimkurgu sinemasına yeni bir açılım kazandırıyor denebilir. Kopyalama teknolojisini bir tür 'gerilim' unsuru olarak kullanan yönetmen, başrole Sam Rockwell'i koyduğu 'tek kişilik film'ini yalnızlığın yarattığı paranoyayla besliyor daha çok. Gerçekliğin giderek yerini belirsizliğe ve soru işaretlerine bıraktığı hikaye, "Ay"ı izleyici için bir 'bulmaca'ya çevirirken, bu bulmacanın çözümü için gereken ipuçlarını da gıdım gıdım veriyor, finale kadar 'merak'ı ayakta tutmayı başarıyor. **Murat Özer**

* Bu filmle ilgili daha ayrıntılı bir eleştiri yazısını 22. sayımızda bulabilirsiniz...

Rockwell'in iki karakteri farklı tonlarda yansıtmaya becerisi, filmin başarısının en büyük müsebbibi.

Hikayenin bazı anlardaki açılmaya müsait olmayan görüntüsü, kimi tekrarları da beraberinde getiriyor.

BORNOVA BORNOVA

YÖNETMEN İnan Temelkuran

YAPIM/SÜRE 2009 Türkiye, 94 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 1.85:1, 5.1 DD Türkçe

ŞİRKET Baykuş Müzik (Temelkuran Film)

SON YILLARDA TOPRAKLARIMIZDAN çıkan kimi filmlere küçük bir yolculuk yapmaya kalktığımızda, büyük şehir varoşlarındaki çaresiz gençler apansız önümüzü kesiyor. İlk filmi "Made In Europe"la ilginç bir seyir deneyimi sunan İnan Temelkuran ikinci filmi "Bornova Bornova"da sinemasını derinleştirme fırsatı buluyor. Onun varoşu İzmir'in Bornova ilçesinin sırtlarına konuşlanmış Atatürk Mahallesi. Yer İzmir olunca, varoş bildiğimiz anlamda virane olmuyor. Orta sınıfa uzanmaya çalışan bir grup genç insanın çıkışsızlığına tanık oluyoruz burada. Temelkuran biri erotik öyküler yazan, diğeri taksicilik yapan, beriki zibidilikle meşgul, ama hamurlarında kesif bir avarelik ve aylıklık bulunan bir grup karakterin hislerine kamerası aracılığıyla yine uzun uzadıya tercüman oluyor. Kimi flashback sahnelerini çekerken gösterdiği hınzır ve yaratıcı hamleler bu sinemayı dinamik kılan unsurların başında geliyor. Ama kuşkusuz Temelkuran'ın en kuvvetli yanı bu pejmürde tipler ve ağızlarındaki harbi diyaloglar. Bu sinemanın Demirkubuz'dan epeyce feyz aldığını not düşüp, finalde burun buruna geldiğimiz o tüyler ürpertici manzaryla başbaşa bırakalım sizi! **Burçin S. Yalçın**

* Bu filmle ilgili daha ayrıntılı bir eleştiri yazısını 3. sayımızda bulabilirsiniz...

Küçüklü büyüklü tüm rollerde tüm oyuncular enfes performanslar sergiliyorlar.

Film gevezeliğini biraz törpülese çok daha iyi olurmuş!

YENİLMEZ

ORJİNAL ADI Invictus

YÖNETMEN Clint Eastwood

YAPIM/SÜRE 2009 ABD, 128 dk.

GÖRÜNTÜ/SES 2.35:1, 5.1 DD İng ve 2.0 DD Türkçe

ŞİRKET Tiglon (Warner)

1930 DOĞUMLU CLINT EASTWOOD mucizeler yaratmaya devam ediyor. 80 yaşında pırıl pırıl bir beyin, yorulmak nedir bilmeyen bir bünye ve her biri ayrı duyarlılıktaki konulara değinen kusursuz ya da kusursuza çok yakın filmler...

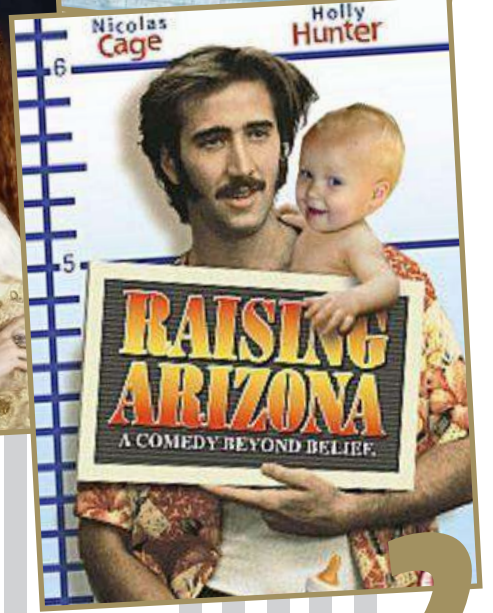
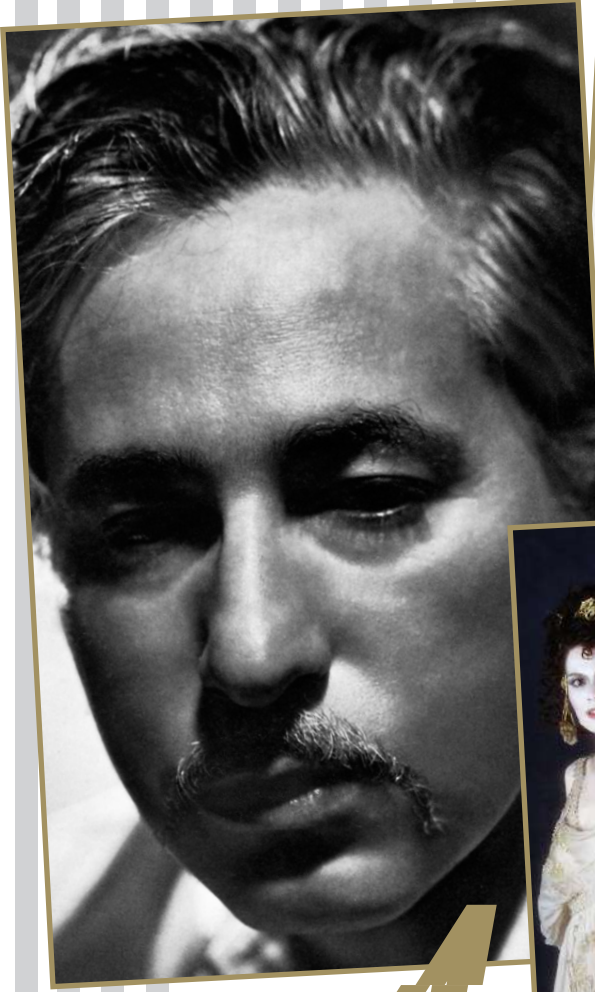
Usta, Güney Afrika'daki ırkçılık üzerinden tüm dünyaya çok anlamlı mesajlar verdiği son filminde biz Türkler'e de aslında özel bir ders vermiyor değil. Yıllarca denenmiş ve bir türlü doğru yapılamayan "Atatürk filmi" yapmanın sırrını veriyor anlayabilenlere! Çünkü Eastwood, 27 yılını hapiste geçiren ve hayatı politik mücadelelerle dolu Nelson Mandela'nın Başkan seçilmesinin ertesini gününden başlayıp sonraki bir yılını odaklanarak sadece yıllarca ırkçılık meselesinde takılıp kalmış bir ulusun nasıl tekrar bir araya getirebileceğini anlatmakla kalmıyor, bir liderin az ama öz malzemesiyle nasıl doğru bir portresinin çıkarılabileceğini de anlatıyor.

Ve tabi ki yine hiç yormayan bir sinematografi, su gibi akıp giden bir kurgu, ne dediğini bilen ve hedefleri birer birer vuran bir senaryo, güçlü oyuncu performansları eşliğinde.. **Burak Göral**

* Bu filmle ilgili daha ayrıntılı bir eleştiri yazısını 18. sayımızda bulabilirsiniz...

"Mandela" Morgan Freeman'ı Dünya Kupası finalinde tribünlerde görmek ne anlamlıydı bu filmden sonra!

Filmdeki değişimin biraz "soft" olarak gerçekleştiğini düşünüp, Eastwood'un filmini biraz naif bulabilirsiniz...

1 - Somewhere

Sofia Coppola, uzun zamandır beklenen yeni projesi "Somewhere" in çekimlerini bitirdi. Stephen Dorff ve Elle Fanning'ın (Dakota'nın kardeşi) başrolleri paylaştıkları filmin yıl sonunda gösterime girmesi bekleniyor. Sofia'dan 'farklı' bir baba-kız hikayesi izleyeceğiz belli ki!

2 - Arizona Junior (Raising Arizona)

Coen biraderlerle Nicolas Cage'in tek buluşma noktası olan bu film, yönetmen ikilinin 'kara mizah'la yaşadığı 'garip' ilişkiyi deşifre eder nitelikte. Cage'e eşlik eden Holly Hunter da resmi tamamlamaya yardım ediyor bu 'bebekli' filmde.

3 - Dracula'nın gelinleri

Bu hafta ÇOK BİLEN ADAM ve AİLE OYUNU sayfalarına hükmeden iki filmle gözümüzün pasını silen Monica Bellucci, sinema kariyerinin başlarında Francis Ford Coppola'nın "Dracula"sında 'gelinler'den birini canlandırmıştı. Ne dersiniz, pek değişmemiş değil mi?

4 - Josef von Sternberg

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan kalkıp ABD'ye gelen ve sinema tarihinin ustalarından biri olmayı hak edecek bir kariyer yapan Josef von Sternberg, sessizden sesliye geçişi de akıllıca

savuşturmuş bir yönetmen. Sinemacının Marlene Dietrich'le olan beyazperde iş birliğiye tam bir efsane!

5 - Tayfun Pirselimoglu ve Saç

'Edebî minimalist' sinemacı Tayfun Pirselimoglu, dördüncü filmi "Saç"la Locarno'da yarışacak. 'Perukçu Hamdi'nin dramatik/trajik hikayesini anlatan filmin, yönetmeni bu festivalde ne derece iddali bir konuma taşıyacağıysa merak konusu.

www.sinemamuzik.com

'bir tıkla gerçek habere ulaş'

Ücretsiz Haber Arama: <http://www.haberay.com>

“Boğaz ağrısı için mükemmel bir tedavi önerim var: Kesin gitsin!”

Alfred Hitchcock